

REPUBLIC OF ESTONIA
MINISTRY OF ECONOMIC AFFAIRS
AND COMMUNICATIONS

Reaalajamajandus

28.09.2020

Sirli Heinsoo

sirli.heinsoo@mkm.ee

+372 56 456 002

<http://realtimeeconomy.ee/>

Aktuaalsus ja olulisus

Toetudes ühele veebruari artiklile, kus tsiteeriti Euroopa Komisjoni presidenti **Ursula von der Leyen**'it:

Euroopa andmestrategie eesmärk on tagada, et EList saab andmepõhise ühiskonna eeskuju ja liider. Selleks kavatseb EL tegelikult toimiva Euroopa andmeruumiga luua andmete ühtse turu, et teha kasutamata andmed kättesaadavaks, võimaldades neil vabalt liikuda Euroopa Liidus ja sektorite üleselt, et neist saaksid kasu ettevõtjad, teadlased ja haldusasutused.

Eestil on suurepärane võimalus olla eeskujuks ja liikuda seniselt aruandluspõhiselt andmevahetuselt andmepõhisele ning see peab toimuma nii B2G kui ka B2B majandustehingu info vahetamisel. Ettevõtlusandmed peavad liikuma piiride ja sektorite üleselt üheselt mõistetaval (sama protokoll/standardi alusel) ja masinloetaval kujul ning võimalikult reaajas või hetkeolukorda kajastavalt.

Aktuaalsus ja olulisus

Reaalajamajandusele üleminekuks vajaliku analüüsi läbi viimine ja ettepanekute tegemine on olemas ka **Eesti Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2019–2023**, et luua eeldusi ettevõtjate halduskoormuse ja bürokraatia vähendamiseks ning ettevõtlusandmete kogumisel ühekordse küsimise ja masinloetava ristkasutatavuse põhimõtte elluviimiseks.

Võib öelda, et reaalajamajanduse kontseptsiooni elluviimist on juba alustatud. Näiteks läbi e-arvete esitamise võimaldamise, Maksu- ja Tolliameti ning Statistikaameti koostöös elluviidava Aruandlus 3.0 projekti senise töö tulemusel saab tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsiooni (TSD) üle x-tee täisautomaatselt esitada.

Edaspidi soovime reaalajamajandust kui valdkondade ja piirülest kontseptsiooni süstemaatiliselt ja läbimõeldult realiseerida, mistõttu on MKM koostöös ministeeriumide, erialaliitude ja erasekori esindajatega välja töötanud reaalajamajanduse visiooni 2020–2027.

Taustainfo

- + RTE kontseptsioon sai alguse **Soomest 2005** aastal Aalto Ülikooli poolt koostöös eraettevõtetega
- + Eestis hakati esmalt teemaga tegelema **2016** aastal **Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidu** poolt.
- + MKMis on ellu kutsutud mitte ametlik **RTE töögrupp** (alates 2018), kus on ca 100 liiget nii avalikust kui erasektorist
- + **Alates 2019 lõpust** hakati MKMis aktiivsemalt tegelema RTE edendamise ja elluviimisega

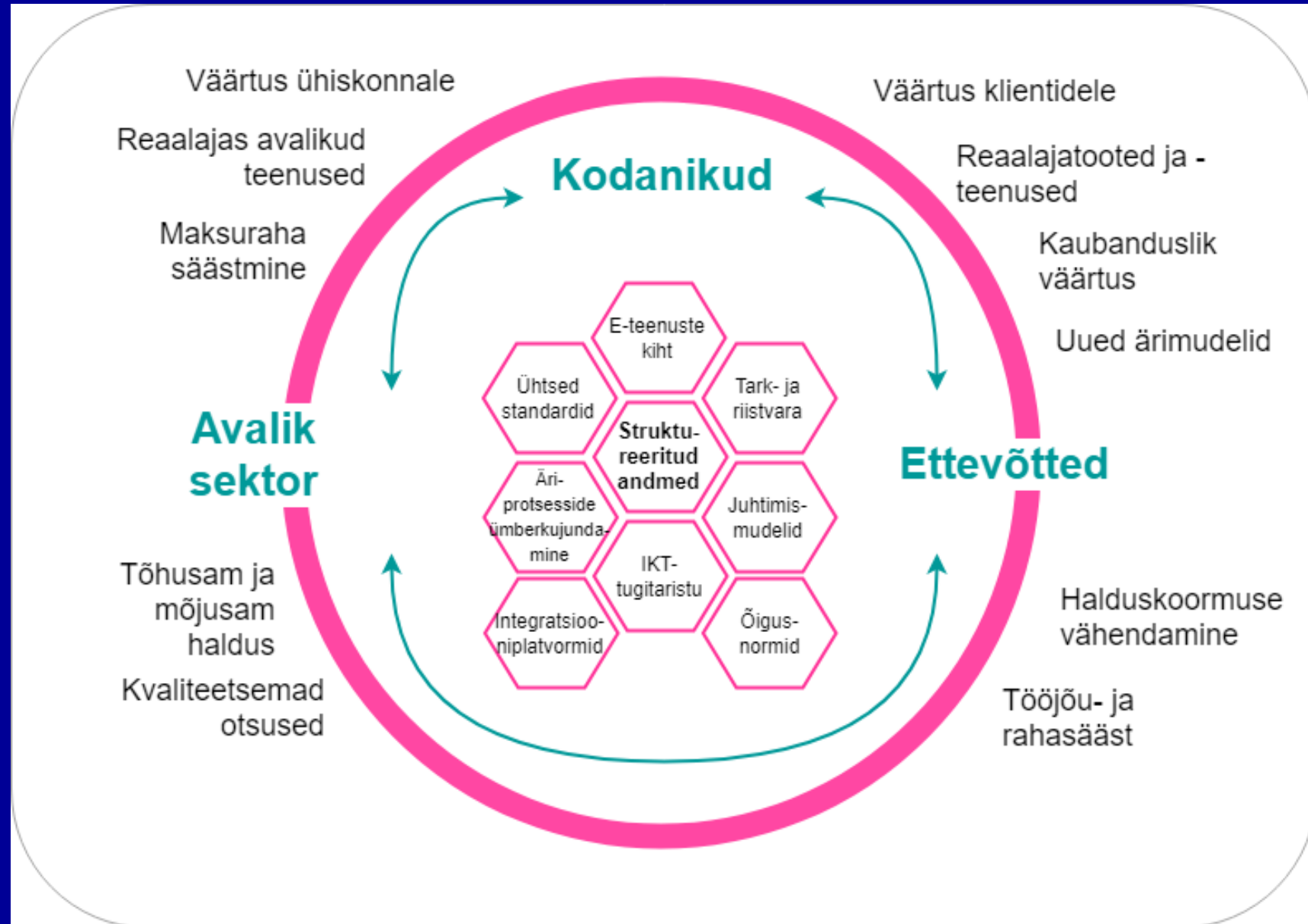
Mis on reaalamajandus?

Reaalamajandus (real-time economy, RTE) - digitaalne ökosüsteem, kus tehingud eri osapoolte vahel toimuvad reaalamas või minimaalse viitega.

**Reaalamajandus = „nähtamatud“ haldustegevused =
rohkem aega ettevõtlusele**

Reaalamajanduse eesmärk on viia ellu struktuurne muudatus ettevõtte haldamisel ja majandamisel, parandades andmekvaliteeti ja rakendades digitehnoloogiaid, sh tehisintellekti ja plokiahela tehnoloogiaid, tegevuste automatiseerimiseks.

Reaalaja- majanduse ökosüsteem

Reaalajamajanduse visiooni 2020-2027 eesmärk on:

- + luua tehnilised ja regulatiivsed võimalused, et tõsta ettevõtlusandmete kvaliteeti ja kättesaadavust ning
- + võimaldada ettevõtlusandmete digitaalsed ja automaatsed vahetamist erinevate osapoolte vahelises suhtluses
- + viia läbi andmete semantiline analüüs, struktureerimine ja standardiseerimine kasutades sobivaid ja turvalisi andmevahetuskanaleid.

Tegevussuunad 2020-2027

+ Reaalajamajanduse tehniliste võimaluste loomine

Eesmärgiga tõsta ettevõtlusandmete kvaliteeti ja kättesaadavust ning võimaldada nende reaalajas vahetamist erinevate osapoolte vahelises suhtluses läbi andmete semantilise analüüsi, struktureerimise ja standardiseerimise ning sobivate andmevahetuskanalite kasutamise.

+ Reaalajamajanduse kasutusele võtmise reguleerimine ja toetamine era- ja avaliku sektori koostöös

Eesmärgiga toetada era- ja avalikku sektorit reaalajamajanduse lahenduste kasutusele võtmist läbi seda võimaldava regulatiivse raamistiku.

+ Piiriülene koostöö Läänemere piirkonnas ja Euroopa Liidu tasemel

Eesmärgiga jätkata aktiivset piiriülest koostööd Läänemere piirkonnas, Põhjamaadega ja üldisemalt Euroopa Liidu tasemel, et liikuda ühiselt reaalajamajandusele ülemineku suunas.

Alameesmärgid 2020-2027

- + E-arvete laialdane kasutuselevõtt ettevõtete vahelistes tehingutes (2023)
- + E-kviitungite laialdane kasutuselevõtt (2025)
- + Andmepõhisele aruandlusele üleminek (eelistatult XBRL GL standard) (2025)
- + E-veosehete laialdane kasutuselevõtt (2025)
- + Standardiseeritud digitaalsete toote- ja teenusekoodide, informatsiooni ja kataloogide kasutuselevõtt (2027)
- + Reaalajas ja nõusoleku alusel ettevõtte ajakohaste andmete jagamine kolmandatele osapooltele (2027)
- + Reaalajamajanduse kontseptsiooni piloteerimine ja rakendamine uute lahenduste kasutusele võtmiseks (2027)
- + Aktiivne rahvusvaheline koostöö liikmesriikidega, eelkõige Läänemere riikide ja Põhjamaadega (2027)

Digital Single Market

EU Data Economy

Real-Time Economy

Tools

EU Strategy for data

Principles towards a human-centric, thriving, and balanced data economy

Tallinn Declaration on eGovernment

Real-Time Economy Vision

Standards for data exchange (incl XBRL GL, UBL, UN/CEFACT)

EU data space

Data processing (incl AI, machine learning)

Data exchange platforms (incl X-road, e-Delivery – PEPPOL)

Standards for semantic data (incl EU Norme-receipt, Statistics)

- Data protection (incl GDPR)
- Cybersecurity
- Reuse of data (incl Once-Only principle)

- E-identification, authentication, authorization
- Data quality (incl accuracy and availability)
- Public open data
- Source data

Tegevused ELis

Piiriülesed projektid

+ **Nordic Smart Government 3.0**

Põhjamaade (Taani, Soome, Island, Norra ja Rootsi) ühine RTE-algatus (algus 2016), mille eesmärk on toetada Põhjamaades kasvu ja innovatsiooni ning vähendada VKE-de halduskoormust, tehes tehinguandmed reaalsajas piiriüleselt juurdepääsetavaks.

Tulemuseks koostalitlevate digilahenduste ökosüsteem 2027. aastaks.

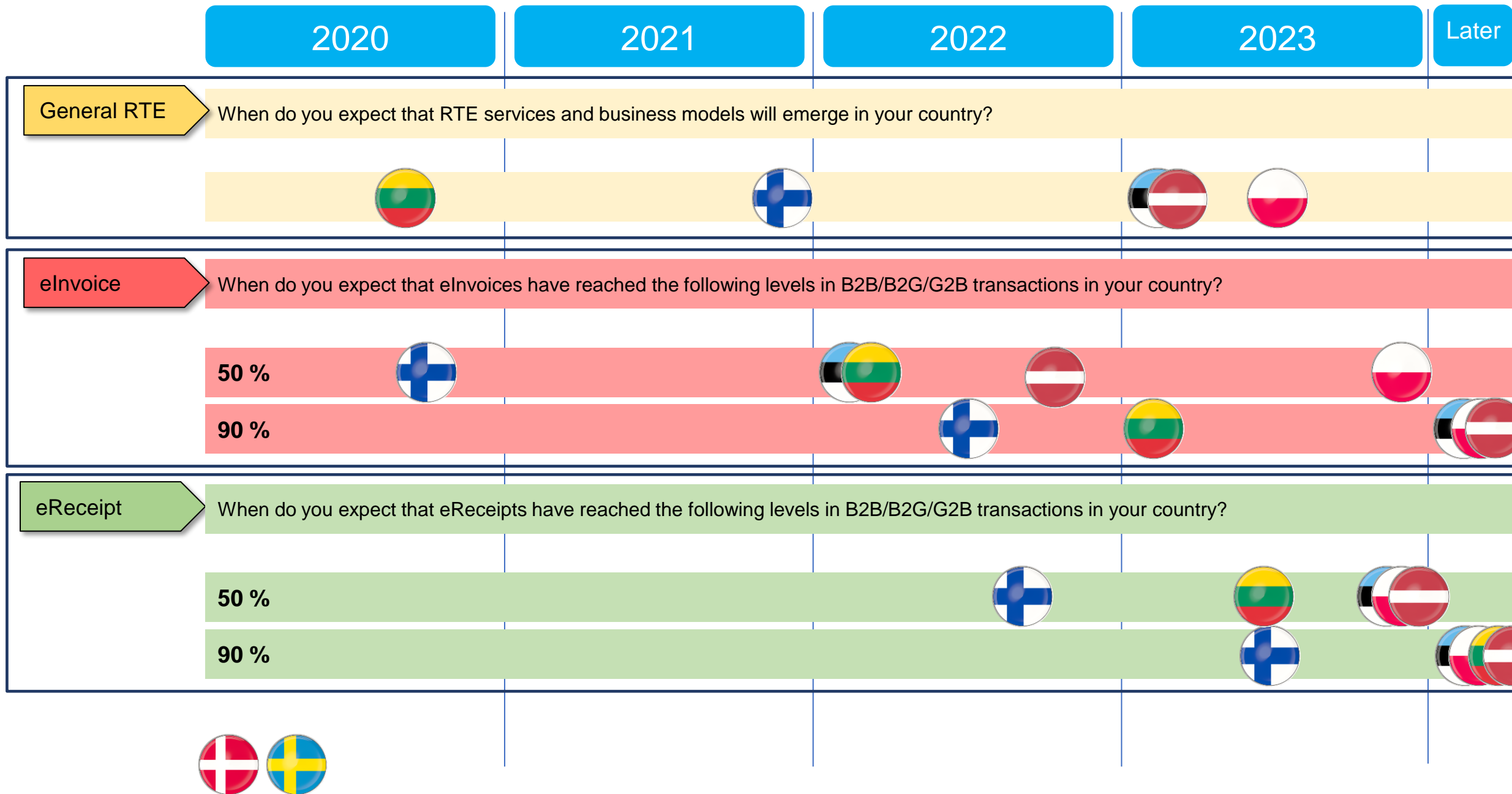
+ **DIGINNO (jätk DINNOCAP)**

Läänemere riikide ülene koostöövõrgustiku uuenduslike lahenduste jaoks avaliku ja erasektori koostöös, et kiirendada protsessi Läänemere piirkonna digitaalse ühtse turu suunas.

Teised riigid:

- + **Soomes** on maailma esimene RTE-le pühendunud akadeemiline kompetentsikeskus (RTECC) – XBRL konsortsium, SME50, TARU, TALTIO, RTECO, KATRE, seadusandluse kaasajastamine.
- + **Holland** – ühtlustatud ja automatiseeritud äriaruandlus (Standard Business Reporting, SBR).
- + **Taani** – 2005. kohustuslik e-arve B2G. 2019 riigiasutused ühendatud PEPPOLiga, muu avalik sektor 2020. 2020 lõpuks oli planeeritud kohustuslik e-arveldamine ka B2B.

Real-Time Economy Roadmap for DIGINNO countries

Reaalajamajanduse põhieesmärgi saavutamise loob järgmised võimalused:

- + Reaalajamajanduse elluviimine tagab meie ettevõtjatele riigiga suhtluse ja kohustuste täitmise osas ajavõidu läbi automaatse kohustuste täitmise võimaluse tekkimise.
- + Ettevõtete-vahelised majandustehingud on automatiseeritud, andmekvaliteet on paranenud ja toimib lihtsam piiriülene koostöö.
- + Märgatavalt on kasvanud RTE ökosüsteemi lahenduste kasutusele võtmine ning mikroettevõtetele on loodud RTE võimalused ettevõtte haldamiseks ja majandamiseks.
- + Eestil on tugevad partnerlussuhted RTE piiriüleseks toimimiseks Läänemere riikide, Põhjamaade ja Euroopa Liiduga ning Eesti riigina oleme valmis piiriüleseks automatiseeritud andmevahetuseks reaajas. Eesti paistab RTE osas võrdselt Soome, Norra jt Põhjamaadega Euroopas ja maailmas silma.
- + Kodanikud ja ettevõtjad kasutavad erinevaid RTE lahendusi igapäevaselt, nagu näiteks e-kviitungid ja automatiseeritud andmepõhine aruandlus avaliku sektoriga.
- + Avaliku sektori võimekus operatiivselt reageerida majanduses toimuvale on märgatavalt paranenud ning andmete paremast kvaliteedist tulenevalt on objektiivsem sisend seadusloomele, et edendada RTE-d.
- + On loodud paremad võimalused riigi tulude planeerimiseks, sh täpsemate majandusprognoside alusel.
- + RTE on muutnud äriajamise läbipaistvamaks, kiirendanud kaupade liikumist ja digitaalne andmevahetus võimaldab oluliselt paremat tegevuste planeerimist ja ressursside kasutust tarneahela osapooltel.

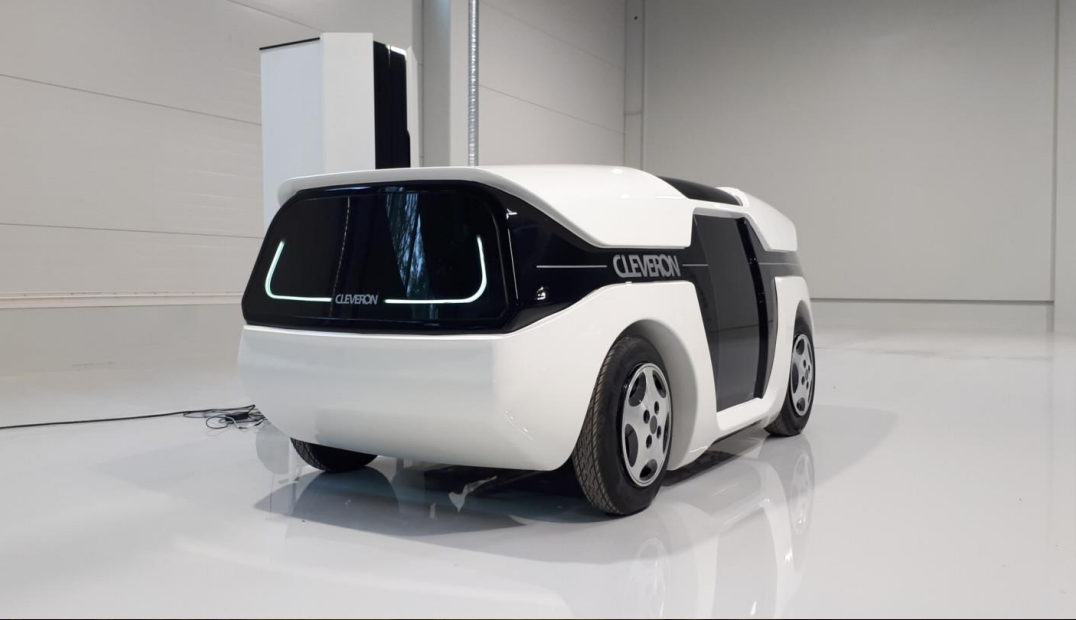
Toimivas reaalamajanduses:

- + majandusaastaruanded ja igakuised deklaratsioonid pole vajalikud traditsioonilisel kujul;
- + maksuarvestuse põhimõtteid kaasajastatakse, näiteks käibemaksu arveldamine saab toimuda reaalamajanduses taustategevusena kui ettevõtluskeskkond ja riigiasutused selleks valmis on;
- + ettevõtted jagavad hetkeolukorda kajastavat infot koostööpartneriga päringu peale, mis viib väiksemate riskide ja ajakuluga eduka tehinguni;
- + ringmajanduses ettevõtte jagab reaalamajanduses infot oma tootmisest tulenevate jääkide kohta, et võimaldada selle korduvkasutamist teise ettevõtte poolt või jälgida reaalamajanduses jäätmete infot;
- + tänastest raamatupidajatest on saanud ettevõtte finantsnõustajad või finantsjuhid, kes saavad tuleviku otsusteks nõu andes baseeruda adekvaatsele finantsinfole tänu kvaliteetsetele andmetele;
- + ettevõtjal on võimalus tegeleda üle 90% oma ajast põhitegevusega ja investeerida uute innovaatiliste toodete ja teenuste väljaarendamisse,
- + riigi halduskoormus on vähenenud märkimisväärselt ning vabanenud ressursid on suunatud efektiivsema taristu loomisele ja kvaliteetsete teenuste pakkumisele, mis ei sega ega koorma ettevõtjat.

Toimivas reaalamajanduses:

- + E-kaubanduses on tolli- ja maksutoiminguteks vajalik aruanne ettevalmistatud juba piiriülese tehingu hetkel ning saadetud tollile, et vältida piiripunktis korduvandmete sisestamist ja aeganõudvaid kontrolliprotsesse.
- + Maanteetranspordis on tänu reaalamajanduse kättesaadavale ja reaalselt olukorda peegeldavale e-veoselehele võimalik jagada asjakohast infot päringu alusel näiteks politseile, ilma mahukaid paberkaustasid kaasa vedamata ja manuaalset kontrolli maantee ääres läbi viimata.
- + Toimivad efektiivsemad, kvaliteetsemad ja automatiseeritud rahapesu tõkestamise protsessid tänu info reaalamajanduse kättesaadavusele (isiku nõuoleku ja päringu alusel) vastavast allikast, ilma liigsete paberite täitmise ja mahukate kontrollimeetmete läbiviimiseta.
- + Reaalamajanduse tehnoloogiate (ühtsed andmevahetusstandardid, -platvormid ja taksonoomia) kombineerimine näiteks plokiahela tehnoloogia ja automaatsete andmesalvestustehnoloogiatega (nagu QR ja RFID) võimaldavad toote teekonna kliendini digitaalselt kaardistada, et kliendid saaksid jälgida toote kogu tarneaahelat. Sellest tulenevalt väheneb märkimisväärselt toodete päritolu võltsimise probleem nt toiduainetööstuses (sh veini- ja meetööstuses) ja tõstab tarbijate teadlikkust tarbimisvalikute kliimamõju jälgimise valdkonnas.

Reaalamajandus = „nähtamatud“ haldustegevused = rohkem aega ettevõtlusele

Kasulikku infot:

- + **Reaalajamajanduse koduleht**

<http://realtimeeconomy.ee/>

- + **Reaalajamajanduse visioon 2020-2027**

https://mkm.ee/sites/default/files/reaalajamajanduse_vision_2020-2027.pdf